

Universitetet
i Stavanger

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP
BACHELOROPPGAVE

Studieprogram: BBDBAC/BBLBAC

Høst 2022

Forfatter: Sofie Jare Thorbjørnsen

Kandidatnummer: 5095

Veileder: Dagmar Anita Jakobsen

Tittel: Hvordan pedagogisk leder legger til rette for formingsaktiviteter med de yngste barna i barnehagen

Fagområde: Kunst, Kultur og Kreativitet

Fag: Forming

Hoved begreper i oppgaven: Pedagogens kompetanse, estetisk prosess og bærekraftig utvikling.

Stavanger

2022

.....
dato/år

Sammendrag

I min bacheloroppgave har jeg satt søkelyset på hvordan pedagogisk leder legger til rette for gjennomføring av formingsaktiviteter for de yngste barna i privat og kommunal barnehage. Jeg har valgt å skrive en empirisk oppgave, hvor jeg anvendte kvalitative forskningsintervjuer som metode for å svare på problemstillingen min som lyder slik: «Hvordan legger pedagogisk leder til rette for gjennomføring av formingsaktiviteter for de yngste barna i privat og kommunal barnehage».

Jeg skal knytte resultatet av forskingsarbeidet opp mot faglitteratur om emnet. For at oppgaven skal ha en rød tråd har jeg utviklet et forskningsspørsmål som skal underbygge problemstillingen. Forskingsspørsmålet går ut på hvordan pedagogisk leder legger til rette for bruk av bærekraftige materialer i formingsaktivitetene. I Min bacheloroppgave var mitt ønske å forske på forskjellene i privat og kommunale barnehager, med tanke på tilgang til varierte materialer og rom for barns kreativitet.

Abstract

In my bachelor's thesis, I have focused on how the educational leader facilitates the implementation arts and crafts for the youngest children in private and municipal kindergartens. I have chosen to write an empirical thesis, where I used qualitative research interviews as a method for answering my primary research question, which reads as follows: 'How does the educational leader facilitate the implementation of forming activities for the youngest children in private and municipal kindergartens'.

I will link the results of the research work to the subject liturgy on the subject. For the thesis to have a common thread, I have developed a research question that will support the primary research question. The research question is about how the educational leader facilitates the use of sustainable materials in arts and crafts. In my bachelor's thesis, I wanted to research the differences in private and municipal kindergartens, in terms of access to varied materials and spaces for children's creativity.

Forord

Bachelor oppgaven er et forskningsarbeid i forbindelse med Barnehagelærerutdanninga ved Universitetet i Stavanger. Temaet for oppgaven er forming og den tar for seg hvordan

pedagogene legger til rette for formingsaktiviteter for de yngste barna i privat og kommunal barnehage.

Selve prosessen har vært krevende, men ettersom at jeg valgte å skrive om et tema jeg brenner for og med god hjelp og veiledning fra min bachelorveileder: Dagmar Anita Jacobsen har det vært en interessant og lærerik erfaring. Jeg vil derfor takke veilederen min og de tre pedagogiske lederne som har bidratt til at jeg sitter igjen med en god opplevelse av mitt forskningsarbeid.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
Abstract	2
Forord	2
1.0 Innledning	4
1.1 Bakgrunn for valg av tema	4
1.2 Problemstilling og forskningsspørsmål	5
1.3 Kontekstbeskrivelse	5
1.4 Oppbygging av oppgaven	5
2.0 Teori	6
2.1 Pedagogens ansvar	6
2.2 Estetisk erfaringsmåte	6
2.3 Pedagogens kompetanse	7
2.3.1 Definisjonsmakt og rutiner	7
2.4 Produkt versus Prosess	8
2.4.1 Pedagogisk lek	8
2.5 Omgivelser og erfaringer	9
2.6 Materialer: grunnlaget for en skapende prosess	9
2.6.1 Malcolm Ross sin modell for skapende virksomhet	10
2.7 Bærekraftige materialer	10
2.7.1 Variasjon i arbeidet	11
3.0 Metode	11
3.1 Valg av metode	11
3.1.2 Strukturert intervju	12
3.2 Valg av informanter	12
3.3 Forskningsetiske refleksjoner	13
3.4 Metodiske utfordringer	13

4.0 Empiri/analyse	14
4. 1 Pedagogens forhold, forståelse og kompetanse	14
4. 2 Forming med toddlere er en sansebasert prosess.....	15
4. 3 Spontane eller planlagte læringssituasjoner	15
4. 4 Barnehagens utforming	16
4. 5 Tilgang på materialer.....	16
4. 5. 1 Materialer: tilgang, økonomi og naturmaterialer.....	17
4. 6 Bærekraftig utvikling	17
4. 6. 1 Kreativt arbeid.....	18
4.6.2 Bærekraftig materialer.....	18
5.0 Drøfting	19
5.1 Pedagogens forhold, forståelse og kompetanse	19
5.2 Forming med toddlere er en sansebasert prosess.....	20
5.3 Barnehagens utforming	21
5.4 Materialer: tilgang, økonomi og naturmaterialer.....	21
5. 5 Bærekraftig utvikling:	22
6.0 Avslutning/Konkludering	22
Vedlegg 1: Informasjon og samtykkeerklæring	24
Vedlegg 2: spørreskjema	27

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Temaet jeg har valgt å skrive om er forming, nærmere bestemt hvordan man skal legger til rette for formingsaktivitet med de yngste barna. Jeg kommer også til å se på hvordan pedagogene arbeider med bærekraftig utvikling i barnehagen. Bakgrunn for valg av forming som tema er fordi tilbudet om estetiske fag er så varierende og det er store forskjeller på kvaliteten i barnehagene (Sæbø, 2017, s.18).

Da jeg valgte temaet bestemte jeg meg for å undersøke om det var noen økonomiske forskjeller som spilte inn på formingsaktivitetene i barnehagene, derfor valgte jeg å vinkle problemstillingen min inn på å ta for seg eventuelle forskjeller i privat og kommunale barnehager. Forming i barnehagen og særlig med de yngste barna er et tema jeg brenner skikkelig for, jeg er en kreativ person og ved hver mulig anledning jeg får gjennomfører jeg et kreativt prosjekt sammen med barna i barnehagen. Når vi hadde forming andre året i

utdanningsløpet og lærte hvordan man skal tilrettelegge arbeidet i barnehagen gikk det opp for meg at jeg ikke hadde observert noen pedagogiske ledere som gjennomførte formingsaktiviteter med de yngste barna. Jeg opplevde at de videreførte arbeidsoppgavene til andre ansatte i barnehagen og arbeidet kun med forming på planlagte dager. Jeg bestemte meg derfor at dette var noe jeg ønsket å forske på når jeg starten prosessen med å skrive min bachelor oppgave.

1.2 Problemstilling og forskningsspørsmål

Det var en lang prosess å komme opp med den rette problemstillingen til oppgaven min, i samtale med veileder kom vi frem til den endelige problemstillingen: «Hvordan legger pedagogisk leder til rette for gjennomføring av formingsaktiviteter for de yngste barna i privat og kommunal barnehage».

For å underbygge problemstillingen min har jeg utformet et forskningsspørsmål som skal skape en rød tråd i teksten: «Hvordan pedagogisk leder legger til rette for bruk av bærekraftige materialer i formingsaktivitetene».

1.3 Kontekstbeskrivelse

I prosessen med å finne intervju kandidater møtte jeg på en metodisk utfordring. Utfordringen var at det var streik i private barnehager, og mine formelle forespørsler om intervju ble enten avist eller ikke besvart. Ut ifra dette ble jeg tvunget til å endre fremgangsmåte, i utgangspunktet skulle min bachelor oppgave ta for seg forskjellene i arbeidsmetode med de yngste og eldste barna i barnehagen. Da de informantene som svarte på min forespørsel, var kun pedagoger som arbeidet på liten avdeling, valgte jeg å tilpasse meg de mulighetene jeg fikk.

1.4 Oppbygging av oppgaven

Bachelor oppgaven består av seks ulike deler: Innledning, Teori, Metode, Empiri/Analyse, Drøfting og Konklusjon. I teori delen skal jeg trekke frem relevant faglitteratur, i metode delen forklarer jeg hvilken forsknings metode jeg har anvendt og hvilke forholdsregler man må ta for å skrive en etisk troverdig oppgave. Etter dette er det Empiri/analyse, hvor jeg analyserer empirien jeg kom frem til ved hjelp av metode delen. Deretter er det drøftingsdelen av oppgaven hvor jeg skal drøfte funnene fra analysen opp mot problemstillingen min i lys av teorien. Til slutt konkluderer skal jeg konkludere, i konklusjonen oppsummerer jeg selve prosessen med det å skrive en bacheloroppgave og trekker frem relevant funn fra drøftingsdelen.

2.0 Teori

I dette kapittelet skal jeg presentere relevant fagteori som senere i teksten blir utgangspunktet for å drøfte funnene fra empirien. Teorien er relevant i forhold til mitt tema, og skal belyse problemstillingen min: «Hvordan pedagogisk leder legger til rette for bruk av bærekraftige materialer i formingsaktivitetene».

2.1 Pedagogens ansvar

Det er pedagogisk leders ansvar å legge til rette for et helhetlig pedagogisk arbeid med utgangspunkt i godt faglig skjønn. Ifølge rammeplanen for barnehage (2017) skal pedagogisk leder påse at barnehagens styringsdokumenter praktiseres gjennom det pedagogiske arbeidet (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 16). I rammeplanen for barnehage (2017) under kunnskapsområdet *kunst, kultur og kreativitet* står det at barnehagen skal sørge for at barna opplever ulike former for estetiske erfaringer med kunst og kultur. I tillegg trekkes det frem at barna skal oppmuntres til å skape egne kunstneriske og kulturelle uttrykk (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 50 - 51). I arbeidet med fagområdet skal barnehagen legge til rette for at barna har tilgang på rom og materialer som støtter opp om deres lekende og estetiske uttrykksformer, det er også lagt vekt på viktigheten med variasjon av teknikker og materialer for å utrykke seg estetisk (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.50 - 51)

Ifølge Sæbø (2017) har Kunnskapsdepartementet gjennomført forskning om hvilken plass de estetiske fagene har i barnehagen. Resultatet viser at det allerede i 2008 var en lang prosess før det regelrette arbeidet med kunst og kunstoffagene blir en selvfølge i den norske barnehagen. Nyere resultater viser at det er store forskjeller mellom barnehagene og kvaliteten på tilbudet og at det er behov for å forbedre innholdet i fagområdet. I rammeplanen for barnehage står det at estetiske opplevelser må være en selvfølge i barnehagen (Sæbø, 2017, s.18). Men hvor stor representasjon og læringsutbytte fagområdet har i barnehagen er avhenge av barnehagelærerutdanningens omfang og tilbud i estetiske fag. I 2012 ble kunstoffagene sammenslått til kunnskapsområdet: kunst, kultur og kreativitet, noe som medførte at fagområdet ble redusert i studiepoeng og barnehagelærerens kunstoffaglige kompetanse ble dermed sterkt redusert (Sæbø, 2017, s. 19)

2.2 Estetisk erfaringsmåte

Kari Bakke (2014) peker på i kapittel 13: *Å vente på vanndråper* i boken *Småbarnspedagogikk: fenomenologiske og estetiske tilnærminger* skrevet av Monika Röhle, hvordan man skal legge til rette for formingsaktiviteter med de yngste barna, og hvordan man

må tenkte «ned på gulvet» (Röthle, 2014, s. 238). Ifølge Bakke (2014) skal man ikke sette barna i stoler ved ett bord og gi dem låste rammer. Men derimot skal man legge til rette for at formingsaktiviteter med de yngste blir en estetisk erfaringsmåte (Röthle, 2014, s. 238). Bakke (2014) forklarer ordet estetisk som «det som lar seg sanse», hvor små barn er estetikere fordi de vil vite hvordan ting er. Estetiske objekter er gjenstander for sansing og dermed estetiske erfaringer (Röthle, 2014, s. 242). Ifølge Röthle (2014) er voksne sjeldent estetisk innstilt og de lar seg ikke treffe av nye sanseinntrykk. Röthle (2014) viser til viktigheten med å møte barna med oppmerksomhet og kroppslige uttrykk. Med dette mener Röthle (2014) at man har et ansvar for å bekrefte opplevelsen barnet deler med oss. I en formingsammenheng må man derfor være forsiktig med å gi strenge rammer, men la barna få være i sin utforskning og sanseprosess (Röthle, 2014, s. 245- 246).

2.3 Pedagogens kompetanse

Det er personalets ansvar å legge til rette for at estetiske opplevelser videre skal bidra til handling og konkrete uttrykk. Man må derfor være oppmerksomme på hvordan barn uttrykker seg altså deres verbale og kroppslige uttrykk (Sæbø, 2017, s.174). Personalet med kunnskap om dette kan se muligheter i barns ytringer, dette gir barna mulighet til å erfare et «vidt spekter av uttrykksformer» (Sæbø, 2017, s.174). Manglende kunnskap kan føre til at formingsaktivitetene i barnehagen blir planlagte aktiviteter som gjennomføres en gang i uken eller i forbindelse med prosjektarbeid. Formålet er å innlemme det kunstfaglige i barnehagens hverdag, og for å skape «møteplasser hvor barn kan sanse, erfare og selv skape kunst, må personalet ha erfaring med og en forståelse for de estetiske fagene» (Sæbø, 2017, s.174). I lys av dette påpeker Carlsen og Samuelsen (1988) om viktigheten ved at personalet har kjennskap til «fagenes egenart og ulike virkemidler, verktøy og materialer.» (Sæbø, 2017, s.174).

2. 3. 1 Definisjonsmakt og rutiner

Fredriksen (2013) understreker viktigheten med at personalet i barnehagen må unngå rutiner når det gjelder arbeid med de estetiske fagene. Rutiner kan føre til ensformige resultater og manglende kreative innspill som byr på undring og overraskelser (Fredriksen, 2013, s. 53). Tradisjoner i barnehagen har en tendens til å bli ensformige rutiner, ifølge Fredriksen (2013) kan man stille seg spørrende ovenfor hvorfor ting må gjøres på en bestemt måte. Hvis personalet gjennomfører formingsverksteder som resulterer i rask produksjon og medfører stress, mener Fredriksen (2013) at det bør kuttes ut da resultatet og et ferdig produkt virker å ha en større rolle enn selve prosessen. Det er nødvendig at barna får god tid til å skape og at

personalet legger til rette for at de får en god opplevelse i prosessen hvor de arbeider faglig (Fredriksen, 2013, s.52).

Ifølge Waterhouse (2013) har voksen en definisjonsmakt i dialog med barna og tolkning og respons på barns handlinger og opplevelser. En slik maktposisjon kan brukes på en positiv måte som fremmer barns videre utvikling av blant annet selvfølelse og selvstendighet. Men maktposisjonen kan også misbrukes, hvor det i et slikt tilfelle går hardest utover de yngste barna da de i større grad er avhengig av en voksen omsorgsperson (Waterhouse, 2013, s. 173-174). Waterhouse (2013) mener at voksnes definisjonsmakt i en kunstfaglig sammenheng er et interessant perspektiv i forhold til kunstneriske prosesser. Voksnes holdninger og oppfattelse av barns estetiske uttrykk påvirker barnets opplevelse av prosessen og seg selv (Waterhouse, 2013, s. 173-174). Ifølge Waterhouse (2013) må voksne samtale med barna på deres premisser gjennom lek, og ha en estetisk innstilling til de fenomenene og objektene barna utforsker. (Waterhouse, 2013, s. 173-174).

2. 4 Produkt versus Prosess

I rammeplanen for barnehage (2017) står det at barna skal møte varierte kunstneriske og kulturelle uttrykksformer. I tillegg skal barnehagen legge til rette for at barna utforsker og deltar i kunst og kulturopplevelser sammen med andre (kunnskapsdepartementet, 2017, s. x). Fredriksen (2013) skriver at barnekunst og bankhåndverk er to ulike ting, men at pedagogene som praktiserer dette har en forventning om et ferdig produkt og det essensielle ved prosessen blir forsømt (Fredriksen, 2013, s.46). Fredriksen (2013) nevner den aktuelle diskusjonen om forholdet mellom produkt og prosess, Fredriksen (2014) skriver at hvis produktet står i veien for læringsprosessen er det ikke viktig. Men at produktet kan regnes som en motiverende faktor for pressen, og konkluderer med at produkt og prosess er avhengig av hverandre (Fredriksen, 2013, s.95). I formingsaktiviteter med små barn er ikke hovedintensjonen å lage produkter, men at de får undersøke omgivelsene med hendene gjennom erfaringsbasert læring og sansemotorisk lek (Fredriksen, 2013, s.96).

2.4.1 Pedagogisk lek

Rammeplanen (2017) viser til at lek er den primære måten barna lever, lærer og uttrykker seg på. Barna sikrer seg nødvendige sanserfaringer for å begripe omverden. Fredriksen (2013) skriver at all lek har en pedagogisk verdi, uavhengig om leken er voksenstyrt eller om det er frilek (Fredriksen, 2013, s. 90). Fønnebø (2014) viser til Kirsten Baardson som knytter forming opp som en del av pedagogikk og lek. Baardson (1970) er opptatt av ledelse og

planlegging, et helhetlig formingsmiljø, atmosfæren og materialkunnskap (Baardson, 1970 referert til i Fønnebø, 2014, 79-80).. Ifølge Baardson er formingslek noe som må næres og pleies, hun tillegger også miljøet, stemningen og atmosfæren en avgjørende betydning (Baardson, 1970 referert til i Fønnebø, 2014, 79-80).

Det er barnehagelærerens holdninger og kvalifikasjoner som bestemmer atmosfæren i barnehagen. Med det mener man at pedagogen har et ansvar for å skape et godt miljø med trygghet og tillitt og at er bevisst rundt formingsprosessen. Baardson (1970) skriver videre at forming mennesket bak handlingene og prosessen er det interessante, mens produktet er et resultat av indre vekst. Allikevel er det som sagt viktig å anerkjenne produktet slik at barna forblir motiverte og kreative (Baardson, 1970 referert til i Fønnebø, 2014, 79-80).

2. 5 Omgivelser og erfaringer

Ifølge Waterhouse (2013) har man som barnehagelærer ansvar å legge til rette for at barna skal få utforske ulike materialer og konsistenser, fordi dette kan gi barna betydningsfulle erfaringer. I lys av dette skriver Dewey at det er kvalitative forskjeller på erfaringer (Waterhouse, 2013, s. 19). Erfaring er et sentralt begrep når det gjelder forming med toddlere. Ifølge Fredriksen (2013) er man avhengig av kroppens evner til å sanse, bevege seg og handle for å kunne erfare (Fredriksen, 2013, s. 22) Fredriksen (2013) viser til at ulike erfaringer er avhengig av omgivelsene, mens det understrekes at erfaringer er personlige og avhengige av indre påvirkning (Fredriksen, 2013, s. 23).

I Reggio Emilia pedagogikken blir de fysiske omgivelsene omtalt som «den tredje pedagog». Dette forklares med at de geometriske, arkitektoniske rommene man møtes i, påvirker hvordan man samhandler og lære på (Fredriksen, 2013, s.26). Fredriksen (2013) viser til Taguchi (2009). Taguchi (2009) skriver at alle objektene vi mennesker omgir oss med påvirker hva som kan læres. Hvordan et barnehagerom er utformet og hvordan pedagogen utnytter potensialet som finnes i rom og objektene rundt bør derfor ikke være likegyldig (Fredriksen, 2013, s. 27). Kvaliteten på gjenstandene er essensiell for hva slags læring som kan finne sted når barna utforsker, sanser og retter sin oppmerksomhet mot objektivene (Fredriksen, 2013, s. 27).

2. 6 Materialer: grunnlaget for en skapende prosess

Waterhouse (2013) skriver at materialer er grunnleggende for en skapende prosess, man må derfor ha erfaringer med de ulike materialenes egenskaper og muligheter for å kunne utrykke seg i kunstneriske prosesser (Waterhouse, 2013, s. 108). I tillegg er det essensielt å ha tilgang

på materialer og rom for å arbeide fleksibelt med uttrykksformer i ulike formater (Waterhouse, 2013, s. 110).

Det er fastslått at interaksjon med ulike materialer gir barna konkrete sanselige erfaringer, og Waterhouse (2013) peker på at er det hensiktsmessig at barna får oppleve en mengde varierte materialopplevelser i barnehagen. Når barna er i en kunstnerisk prosess hvor de får erfare at ulike handlinger påvirker og endrer materialets form, opplever de mestring og glede, men samtidig som de opplever frustrasjon når materialet viser motstand til handlingene de forsøker (Waterhouse, 2013, s.175). Waterhouse (2013) skriver at man må være estetisk oppmerksom når man skal velge materialer, når man skal velge materiale til et formingsprosjekt handler det først og fremst om å se potensiale i produktet, menn i like stor grad handler det om å bli nysgjerrig, få lyst til å undersøke, utforske og eksperimentere (Waterhouse, 2013, s.175

2.6. 1 Malcolm Ross sin modell for skapende virksomhet

Malcom Ross sin modell for skapende virksomhet viser hvilke elementer som må være med i arbeid med barns skapende virksomhet. Ifølge Warehouse (2013) er leken grunnlaget for det skapende, igjennom leken får barna impulser, inspirasjon og motivasjon (Waterhouse, 2013, s. 110). Videre skriver Waterhouse (2013) at sansene våre er essensielle for å skape inntrykk og at man er i sanselig interaksjon med materialer og omgivelser når man er i en skapende prosess (Waterhouse, 2013, s. 110). Impuls er en annen sentral del i Ross sin modell, og ifølge Carlsen og Samuelsen (1992) blir impuls ansett som motivasjonen bak enhver uttrykkshandling. Personalet i barnehagen må derfor ha kunnskap om at en impuls kan oppstå på ulike måter, arter seg ulik fra person til person og at man kan forsøke å gi barnet en impuls, men at det derimot er like viktig å følge opp barnet impulser som fører til refleksive uttrykkshandlinger (Waterhouse, 2103, s. 111).

2. 7 Bærekraftige materialer

Bærekraftigutvikling er et nødvendig mål for samfunnet, og er satt som et elementært mål og verdi i rammeplanen for barnehage. Begrepet omhandler verdier og holdninger til utvikling i et globalt samfunnsperspektiv, og at vekst og utvikling ikke må skade miljøet (Watherhosue, 213, s. 88). Rammeplanen for barnehage (2017) peker på at barna skal lære å ta vare på hverandre og naturen, og de skal utvikle en begynnende forståelse om bærekraftig utvikling (Waterhouse, 2013, s.88 - 89). Waterhouse (2013) skriver at bærekraftighet i formingsfaget handler om valg av materialer, for eksempel ved å arbeide med naturmaterialer får barna en forståelse av samspillet i naturen og mellom mennesket og naturen (Waterhouse, 2013, s.88 -

89). Naturmaterialer er materialer som vi har naturlig tilgang på og som ikke krever spesielle ressurser for å fremstilles eller få tak i. Waterhouse (2013) peker på at bærekraftighet også handler om å velge materialer og utstyr med god kvalitet, dermed unngår man bruk og kast av dårlig kvalitetsmaterialer (Waterhouse, 2013, s. 89)

Fredriksen (2019) skeiver at barns skapende lek med naturmaterialer fører til at de utvikler respekt og omsorg for naturen (Fredriksen, 2019, s. 24). Fredriksen (2017) skriver at skapende arbeid med naturmaterialer er med på å forhindre forbrukerinstillingen og å få barna til å reflektere over prosessen med å skape noe (Fredriksen, 2019, s. 155). I lys av dette mener Fredriksen at en barnehagelærer må legge til rette for økokreativitet, ved å ta bevisste valg i en skapende prosess som reflekterer genuin omsorg for mer-enn- mennesker (Fredriksen, 2019, s.162-163). Det er derfor essensielt at man tenker på hvilke konsekvenser valg av materialer kan få ovenfor barna. MacEachren (2004) peker på at man kan inkludere barna i leteprosessen, altså at barna kan være med å se etter tilgjengelige materialer. I en slik prosess få de kunnskap om hva man kan ta fra naturen uten å ødelegge den for dyr og planter (Fredriksen, 2019, s.162-163)

2. 7. 1 Variasjon i arbeidet

Ifølge Fredriksen (2019) er det krevende å finne ut hvordan man skal arbeide med nye temaer og innhold i barnehagen (Fredriksen, 2019, s. 220). Fredriksen (2019) peker på at det finnes mange varierte måter å arbeide med bærekraft på, man bør blant annet unngå å følge oppskrifter som gir en ferdig mal på produktet og forstyrrer verdifulle læringsprosesser. En annen ting Fredriksen (2019) nevner er at repetisjon av aktiviteter også bør unngås fordi oppleggene kan vise seg å ikke være meningsfulle for alle og man må være følelsesmessig engasjert i læringsprosessen (Fredriksen, 2019, s. 220).

3. 0 Metode

I dette kapitlet skal jeg forklare hvilken metode jeg har valgt å anvende og jeg skal ta for meg prosessen med valg av informanter. Videre skal jeg skrive om forskningsetiske refleksjoner og hvilke metodiske utfordringer jeg opplevde i mitt forskningsarbeid.

3.1 Valg av metode

Med utgangspunkt i min problemstilling valgte jeg å bruke kvalitativt forskningsintervju som metode for å anskaffe relevant empirisk materiale. Kvalitative metoder er fleksible og består av åpne spørsmål hvor deltakeren kan svare med egne ord (Christoffersen & Johannesen, 2012, s. 17). Et kvalitativt intervju går i dybden og kan få frem eventuelle ulikheter blant

dataen som blir innhentet noe som var svært relevant for min oppgave (Dalland, 2021, s. 55). Jeg gjennomførte tre strukturert intervju med et ferdigstilt spørreskjema med åpne spørsmål som ga muligheten for samtale og refleksjon (Christoffersen & Johannesen, 2012, s. 79). Jeg intervjuet tre pedagogiske ledere, hvor en arbeidet i en privat naturbarnehage og de to resterende arbeidet i kommunale barnehager.

3.1.2 Strukturert intervju

I selve intervju prosessen gjennomførte jeg et strukturert intervju. Ifølge Dalland (2021) består strukturerte intervjuer av et bestemt tema og et ferdig utviklet spørreskjema med åpne spørsmål (Dalland, 2021, s.79).

I Samtale med veileder kom vi frem til at jeg skulle lage et ferdigstilt spørreskjema med åpne spørsmål som informantene kunne svare utfyllende på. Jeg valgte å ikke sende inn spørreskjema i forkant av intervjuene, men jeg sendte inn en informasjon og samtykkeskriv de kunne lese i forkant. Det er fordeler og ulemper med å velge å gjøre det slik, og jeg merket meg under intervjuene at jeg måtte utdype og forklare noen av spørsmålene fordi de var litt uklare.

3. 2 Valg av informanter

Jeg valgte å intervju pedagogiske ledere fordi de har fagkunnskapen og et grunnleggende ansvar for å lede pedagogisk arbeid. Valg av informanter var en krevende prosess fordi måten jeg bygde opp problemstillingen min på, krevde at jeg måtte få tak i informanter fra både privat og kommunal barnehage. Årsaken til at jeg valgte å gjøre det slik var fordi jeg ville undersøke om det var noen økonomiske forskjeller mellom den private og de kommunale barnehagene.

Jeg tok kontakt med informantene på e-post og i samarbeid med veileder kom jeg fem til relevante barnehager som hun mente hadde fagkunnskapen om emnet jeg har valgt. Ettersom at det har vært barnehage streik var det svært vanskelig å finne den tredje barnehagen, alle jeg kontaktet hadde dessverre ikke mulighet til å snakke med meg. Den tredje barnehagen fant jeg gjennom en venn som hadde vært vikar der, etter som at det står i retningslinjene for oppgaven at man fullfører tre intervjuer var jeg nødt til å legge opp arbeidet mitt slik. De tre pedagogiske lederne var kvinner som alle hadde barnehagelærerutdanning og ulike videreutdanninger. Pedagog 1 har arbeidet som pedagogisk leder i 5 år, pedagog 2 har arbeidet som pedagogisk leder på nåværende avdeling i 4 måneder, men hun har arbeidet i til sammen 28. Pedagog 3 har arbeidet ett år på nåværende avdeling og ett på stor avdeling.

3. 3 Forskningsetiske refleksjoner

Når man gjennomfører kvalitative intervjuer er det etiske retningslinjer man må ta hensyn til, man må derfor gi personen som skal intervjues god informasjon om deres rettigheter før intervjuet tar sted (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 41). I forkant av intervjuet skrev jeg et informasjonsskriv og en samtykkekontrakt som de tre pedagogiske lederne skrev under på. Ifølge (Christoffersen & Johannessen 2012) er det tre retningslinjer man må ta hensyn til når man skal gjennomføre et kvalitativt forskningsintervju. Den første er *informantens rett til selvbestemmelse og autonomi* og den går ut på at alle deltakere i et forskningsprosjekt skal kunne bestemme over sin deltakelse. Det vil si at de må gi samtykke til å delta i prosjekt og at de når som helst skal kunne trekke seg uten å begrunne hvorfor (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 41).

Den andre retningslinjen er *forskerens plikt til å respektere informantens privatliv*, altså at folk selv bestemmer hva de snakker om og tar inn av informasjon. Personlige opplysninger om deltakeren skal være konfidensielt og man har rett til å nekte forskeren opplysninger om seg selv (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 41 - 42). Jeg har derfor valgt å anonymisere pedagogene og barnehagene jeg har intervjuet, og jeg kommer derfor til å omtale barnehagene som pedagog 1, pedagog 2 og pedagog 3. Intervju krevde ingen personlige opplysninger av informanten, men for å kunne svare på det jeg ville forske på trengte jeg generell informasjon, som hvor lenge de hadde arbeidet i som pedagogisk leder osv.

Forskerens ansvar for å unngå skade er den siste retningslinjen og går ut på at intervjuer ikke skal skade personene som deltar (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 42). I forbindelse med mitt forskningsarbeid ønsker jeg generell informasjon om deres måte å arbeide på som pedagogisk leder, og har i samarbeid med veilederen min utformet godkjente spørsmål som kan svare på problemstillingen og forskningsspørsmålene.

3. 4 Metodiske utfordringer

I min forskningsprosess har jeg hatt noen metodiske utfordringer, etter som at min bakgrunn som forsker er helt ny. Ved bruk av kvalitative intervjuer som metode preges intervjuene av forskerens personlighet, det vil si at jeg som person kan ha påvirket arbeidet (Dalland, 2021, s. 57) Det er essensielt at arbeidet jeg har gjort er pålitelig, derfor må man gi leseren informasjon som gjør at de kan vurdere min pålitelighet. Jeg har svart på hvorfor jeg har valgt å undersøke dette temaet, jeg har gitt relevant informasjon om min førforståelse, jeg har forklart hvordan jeg har samlet inn informasjon og hvilke feilkilder som kan ha påvirket

resultatet av undersøkelsen min. Alt dette gir leseren anledning til å vurdere påliteligheten av arbeidet mitt (Dalland, 2021, s. 58). Ifølge Dalland (2021) er førforståelse at man har gjort seg opp tanker og meninger om temaet man undersøker før man starter prosessen. Dalland (2021) viser til at man må være bevist at man har en førforståelse, da er det lettere å se et skille mellom forståelsen man får av dataen og den man har med seg inn i arbeidet med prosessen (Dalland, 2021, s. 63)

Under mitt arbeid med bacheloroppgaven var det streik i privatbarnehager som gikk utover min mulighet til å få tak i intervju personer. Etter som at oppgaven min krevde at jeg fikk tak i en eller flere pedagoger som arbeidet i privat barnehage tok prosessen med å finne intervju personer lenger tid enn planlagt. Jeg valgte å endre problemstillingen min etter prosjektsskisseseminaret og etter at jeg ikke fikk respons fra barnehagene jeg hadde kontaktet. I utgangspunktet var tanken å intervju pedagogiske ledere på stor og liten avdeling, men når man er avhengig av at pedagogene har mulighet til å stille opp krever det at man tilpasser seg.

4.0 Empiri/analyse

I dette kapittel skal jeg skrive relevante empiriske funn fra intervjuene og analysere dem. Jeg skal bruke relevant fagteori. Analyse av intervjuene skal hjelpe meg å besvare problemstillingen min: «Hvordan legger pedagogisk leder til rette for gjennomføring av formingsaktiviteter for de yngste barna i privat og kommunal barnehage». Ifølge Dalland (2021) brukes analyse til å finne ut hva som er resultatet av intervjuet (Dalland, 2021, s. 94).

Etter som at jeg valgte å intervju tre pedagogiske ledere med ulik bakgrunn og alder fikk jeg varierte og utfyllende resultater, men jeg la merke til at det var betydelige ulikheter i forhold til egen erfaring og interesse rundt temaet. I tillegg la jeg merke til at de arbeidet svært ulikt med bærekraft i barnehagene. Den ene barnehagen var en naturbarnehage hvor pedagogen la til rette for turer og spontane situasjoner med naturmaterialer. Hvor de to resterende fokuserte på gjenbruk av materialer og hvor en sa at det ikke var lagt av god nok tid og ressurser til å arbeide med bærekraftig utvikling slik hun ønsket i barnehagen.

4. 1 Pedagogens forhold, forståelse og kompetanse

Det var viktig for meg å få en forståelse av pedagogenes eget forhold til forming og å vite hvor lenge de har vært pedagogiske ledere. På spørsmålet hva er ditt forhold til forming svarte de alle at de var svært interessert i forming, hvor av pedagog 1 og 2 sa at de arbeidet omfattende med fagområdet i barnehagen. Pedagog 3 sa at hun hadde en ansatt som gjennomførte alle formingsoppgavene i barnehagen, altså at hun delegerte arbeidet til noen

andre. I rammeplanen for barnehage (2017) står det at det er pedagogisk leders ansvar å legge til rette for et helhetlig pedagogisk arbeid med utgangspunkt i godt faglig skjønn. Dette forklares videre med at aktivitetene i barnehagen skal gjennomføres i tråd med rammeplanen og pedagogisk leder må derfor videreføre dette til de andre ansatte i barnehagen.

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s.16)

Med tanke på at alle tre pedagoger viser en interesse for forming, men bare to av tre velger å gjennomføre og planlegge oppleggene selv kan man derfor se på resultatet av hvor lenge hver person har arbeidet som pedagogisk leder. Pedagog 1 har arbeidet som pedagogisk leder i 5 år, pedagog 2 har arbeidet som pedagogisk leder på nåværende avdeling i 4 måneder, men hun har arbeidet i til sammen 28 år. Pedagog 3 har arbeidet ett år på nåværende avdeling og ett på stor avdeling. Jeg vil derfor trekke inn forskning gjort av kunnskapsdepartementet som viser at det er store forskjeller mellom barnehagene og kvaliteten på tilbudet og at det er behov for å forbedre innholdet i fagområdet. Hvor stor representasjon og læringsutbytte fagområdet har i barnehagen er avhenge av barnehagelærerutdanningens omfang og tilbud i estetiske fag (Sæbø, 2017, s. 19).

4. 2 Forming med toddlere er en sansebasert prosess

Felles for alle tre pedagoger var at de var innforstått med at formingsaktiviteter med toddlere er en sansebasert prosess. Pedagog 1 og 2 forklarte at de gjennomfører mye spontan formingslek i naturen og at de engasjerer og undrer seg sammen med barna. Pedagog 3 nevnte ingen spontane formingsaktiviteter, hun forklarte at de arbeidet med forming to faste dager i uken, men at de tok med seg kongler og pinner inn fra turer for å lage pynt til avdelingen. Sæbø (2017) sier at det er personalets ansvar å legge til rette for estetiske opplevelser og at man må være oppmerksomme på hvordan barn uttrykker seg, altså deres verbale og kroppslige uttrykk. Videre forklarer Sæbø (2017) at personalet som har kunnskap om dette kan se muligheter i barnas ytringer som igjen kan føre til at barna tilegner seg mange uttrykksformer. (Sæbø, 2017, s.174). Manglende kunnskap om dette kan føre til at formingsaktiviteter i barnehagen blir planlagte og rutinebaserte (Sæbø, 2017, s.174). Pedagog 2 understreker viktigheten med å ikke følge oppskrifter. «jeg ser ned på pintrestkulturen» sier hun.

4. 3 Spontane eller planlagte læringssituasjoner

Pedagog 2 og 3 forklarte at de for det meste arbeider med forming i planlagte formingsaktiviteter. Pedagog 2 sa at «*oppleggene må planlegges slik at man kan legge til rette for best mulig materialbruk*». Waterhouse (2013) peker på at materialet er grunnlaget for en

skapende prosess (Waterhouse, 2013, s. 108). Malcom Ross sin modell for skapende arbeid involverer materialets betydning, men handler også om at leken er grunnlaget for det skapende, hvor barna igjennom lek får impulser (Waterhouse, 2013, s. 108).

Pedagog 1 forteller at en del av formingsaktivitetene med de yngste barna starter som «spontan formingslek ute på tur». Hun sier at det er viktig å møte barna i leken, at man må ta en del av deres estetiske prosess. Ifølge Röhle (2014) må man bekrefte opplevelsen barna deler med oss, man må unngå å avbryte barnas utforsknings og sanseprosess med å ha for strenge rammer (Röhle, 2014, s. 245- 246).

4. 4 Barnehagens utforming

På spørsmålet om at barnehagen er utformet slik at pedagogen kan legge til rette for formingsaktivitet hvor barna kan arbeide kreativt, svarte de alle tre at de ikke har et verksted som eigner seg for de yngste barna. Pedagog 1 svarte at de benytter seg i stor grad av barnehagens uteområde eller naturen. Pedagog 2 og 3 sa at barnehagen hadde et verksted, men omgivelsene var ikke tilpasset de yngste barna, «det er for mange forstyrrelser her». De velger heller å iverksette formingsaktiviteter på avdelingen i smågrupper. I Reggio Emilia pedagogikken blir de fysiske omgivelsene omtalt som «den tredje pedagog». Dette forklares med at de geometriske, arkitektoniske rommene man møtes i, påvirker hvordan man samhandler og lære på (Fredriksen, 2013, s.26).

4. 5 Tilgang på materialer

Når jeg stilte spørsmålet: i hvilken grad har barnehagen tilgang på materialer og hvordan legger du til rette for varierte materialpraksiser var svarene varierende. Pedagog 1 svarte at de har lite kjøpematerialer. «vi bruke det vi har, og vi samler inn naturmaterialer på turer». Når det gjelder variasjon i arbeidet, arbeider de ut ifra barnas interesser og barnas egne initiativ. Waterhouse (2013) peker på at det er hensiktsmessig at barna får oppleve en mengde varierte materialopplevelser i barnehagen (Waterhouse, 2013, s.175). Fredriksen (2017) skriver at skapende arbeid med naturmaterialer er med på å forhindre forbrukerinstillingen og å få barna til å reflektere over prosessen med å skape noe (Fredriksen, 2019, s. 155).

Pedagog 2 svarte at «Det er enkelt å etterspørre materialer, men det er ikke så stor grad av varierte materialer som blir bestilt inn». Videre forklarte pedagogen at de forsøker å variere, men at de har erfart at barna liker repetisjon. Fredriksen (2013) understreker viktigheten med at personalet i barnehagen må unngå rutiner når det gjelder arbeid med de estetiske fagene. Rutiner kan føre til ensformige resultater og manglende kreative innspill som byr på undring

og overraskelser (Fredriksen, 2013, s. 53). Pedagog 3 svarte at «Vi er midt i en flytteprosess og det blir ikke prioritert å ha tilgjengelige materialer, men vi tar i bruk naturen og bruker naturmaterialer.» MacEachren (2004) peker på at man kan inkludere barna i leteprosessen, altså at barna kan være med å se etter tilgjengelige materialer. I en slik prosess få de kunnskap om hva man kan ta fra naturen uten å ødelegge den for dyr og planter (Fredriksen, 2019, s.162-163)

4. 5. 1 Materialer: tilgang, økonomi og naturmaterialer

Pedagogene svarte alle sammen at økonomien i barnehagen påvirket deres planlegging av formingsaktiviteter, og de da måtte tenke kreativt og bruke naturens resurser. Pedagog 1 svarte at økonomien påvirker i stor grad valgene de tar, da de ikke har mange tilgjengelige midler velger de å benytte seg naturmaterialer. Naturmaterialer er materialer som vi har naturlig tilgang på og som ikke krever spesielle ressurser for å fremstilles eller få tak i (Waterhouse, 2013, s. 89).

Gjennom barnas skapende arbeid og lek med naturmaterialer utvikler de respekt og omsorg for naturen (Fredriksen, 2019, s. 24). Waterhouse (2013) skriver at bærekraftighet i formingsfaget handler om valg av materialer, for eksempel ved å arbeide med naturmaterialer får barna en forståelse av samspillet i naturen og mellom mennesket og naturen (Waterhouse, 2013, s.88 - 89).

4. 6 Bærekraftig utvikling

De tre pedagogene arbeider svært ulikt med bærekraftig utvikling i barnehagene. Pedagog 1 fokuserer på å bruke naturmaterialer og inkludere barna i prosessen med å lete etter gode materialer slik MacEachren (2004) viser til (Fredriksen, 2019, s.162-163). Videre forklarer pedagog 1 at de lager sine egne materialer med naturprodukter, for eksempel har de lagd sitt eget glitter. De er opptatt av å bruke minst mulig plastikk og de brukte derfor oppklippet strå og maling, hun forklarte at det var spennende å se hvilken effekt det skapte. Pedagog 1 sier at «hvis vi bruker kjøpte materialer passer vi på at de har god kvalitet». Waterhouse (2013) peker på at bærekraftighet også handler om å velge materialer og utstyr med god kvalitet, dermed unngår man bruk og kast av dårlig kvalitetsmaterialer (Waterhouse, 2013, s. 89).

Pedagog 2 svarte at hun tenker gjenbruk, men at det er viktig å varere: «ikke bare dorull nisse, men at vi kan skape noe av alle materialene vi har rundt oss». Videre sier hun at «vi må fjerne pintrest effekten, det vil si at man må tenkte kreativt og se potensiale i prosessen i stedet for ønsket om et «fint» ferdig produkt». Pedagog 2 er opptatt også av å bruke naturmaterialer.

Ifølge Fredriksen (2019) er det krevende å finne ut hvordan man skal arbeide med nye temaer og innhold i barnehagen (Fredriksen, 2019, s. 220). Fredriksen (2019) peker på at det finnes mange varierte måter å arbeide med bærekraft på, man bør blant annet unngå å følge oppskrifter som gir en ferdig mal på produktet og forstyrrer verdifulle læringsprosesser.

Pedagog 3 sier at hun ikke har så stort fokus på å arbeide med bærekraftig utvikling, men prøver å bruke materialer igjen. Hun sier at forholdet rundt barnehagen legger ikke til rette for det med tanke på budsjett og tid.

4. 6. 1 Kreativt arbeid

På spørsmålet i hvilken grad arbeider du kreativt med bærekraftig utvikling i barnehagehverdagen svarte pedagog 1 at de arbeider kreativt med naturmaterialer, «vi har for eksempel gjennomført en formingsstund hvor vi har malt med jord og vann. Pedagog 2 forklarer at de tar vare på papp og de i hovedsakelig arbeider med gjenbruk, «det er viktig å tenke at man kan lage noe fint med rester også». Pedagog 2 sier videre at de ikke har så myk refleksjon og tar bevisste valg rundt bærekraftig utvikling. I motsetning til de to andre pedagogene svarer pedagog 3 at de arbeider lite kreativt med bærekraftig utvikling, men «vi minner barna på at de må bruke begge sider når de tegner». Jeg spurte litt rundt dette og hun sa at «vi prøver vel kanskje å bruke det man har og forklare at man ikke kaster ting unødvendig. Fredriksen (2019) viser til at man som barnehagelærer må legge til rette for økokreativitet, ved å ta bevisste valg i en skapende prosess som reflekterer genuin omsorg for mer-enn- mennesker. Det er derfor essensielt at man tenker på hvilke konsekvenser valg av materialer kan få ovenfor barna (Fredriksen, 2019, s.162-163).

4.6.2 Bærekraftig materialer

Når jeg stilte spørsmålet hvordan bruker du bærekraftige materialer i formingsarbeid svarte pedagogene at de bruker mye av de samme materialene, do rull nisser, pinner, kongler osv. Pedagog 2 sa at de «bruke naturlige materialer, «gratismaterialer». Jeg mener det har en nytteverdi for barna fordi det er naturlig å forme med. Pedagog 3 sier det samme og hun legger til at det er med bruk av naturmaterialer de får «Positiv respons fra barna, de liker det best når det er ferskt fra naturen. Waterhouse (2013) skriver at man må være estetisk oppmerksom når man skal velge materialer, når man skal velge materiale til et formingsprosjekt handler det først og fremst om å se potensiale i produktet, menn i like stor grad handler det om å bli nysgjerrig, få lyst til å undersøke, utforske og eksperimentere (Waterhouse, 2013, s.175)

5.0 Drøfting

I dette kapittelet skal jeg drøfte funnene fra analysen med utgangspunkt i problemstillingen i lyst av valgt teori. I en drøftingsprosess skal man ifølge Dalland (2021) sette resultatene i sammen med problemet, altså på hvilken måte illustrerer resultatet det feltet eller temaet du hentet problemstillingen din fra (Dalland, 2021, s. 224).

Før jeg går inn på drøftingen vil jeg igjen nevne problemstillingen min: «Hvordan legger pedagogisk leder til rette for gjennomføring av formingsaktiviteter for de yngste barna i privat og kommunal barnehage».

Funnene fra analysen overasket meg, det var noen likheter, men også store forskjeller i måten de tre pedagogiske lederne arbeidet på. Jeg skal bruke de samme overskriftene som i empiri/analyse kapittelet, men jeg har valgt å slå sammen tre av funnene fordi svarene er relativt like og har en sammenheng.

5.1 Pedagogens forhold, forståelse og kompetanse

I rammeplanen for barnehage (2017) står det at det er pedagogisklederens ansvar å legge til rette for helhetlig pedagogisk arbeid med utgangspunkt i godt faglig skjønn.

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s.16). I analysen kom det frem at Pedagog 1 og 2 arbeidet omfattende med forming i barnehage, mens Pedagog 3 svarte at hun hadde en ansatt som gjennomførte alle formingsaktivitetene i barnehagen. I lys av det rammeplanen (2017) sier om at det pedagogens ansvar å legge til rette for helhetlig pedagogisk arbeid, kan man da spørre seg om de formingsaktivitetene som blir gjennomført i Barnehage 3 er meningsfulle for barna? Vi vet at pedagog 3 delegerer arbeidet med forming til en annen ansatt med for oss ukjent kompetanse, en nærliggende forklaring kan være at pedagogen mener hen har tilstrekkelig kunnskap og erfaring rundt formingsarbeid med de yngste barna. Dessuten står det i rammeplanen (2017) at aktivitetene i barnehagen skal gjennomføres i tråd med rammeplanen og pedagogisk leder må derfor videreføre dette til de andre ansatte i barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 16).

Empirien viste meg at alle tre pedagoger viser en interesse for forming, men bare to av tre velger å gjennomføre og planlegge oppleggene selv. Jeg valgte derfor å se på hvor lenge hver person har arbeidet som pedagogisk leder. Pedagog 1 har arbeidet som pedagogisk leder i 5 år, pedagog 2 har arbeidet som pedagogisk leder på nåværende avdeling i 4 måneder, men hun har arbeidet i til sammen 28. Pedagog 3 har arbeidet ett år på nåværende avdeling og ett på

stor avdeling. Er det rimelig å anta at hvor lenge de har vært pedagogisk leder spiller inn på hvordan de arbeider med forming i barnehagen?

For å studere dette spørsmålet vil jeg trekke inn forskning gjort av kunnskapsdepartementet. Resultatet viser at det er store forskjeller mellom barnehagene og kvaliteten på tilbudet rundt estetiske fag og at det er behov for å forbedre innholdet i fagområdet. Hvor stor representasjon og læringsutbytte fagområdet har i barnehagen er avhenge av barnehagelærerutdanningens omfang og tilbud i estetiske fag (Sæbø, 2017, s. 19). Dersom dette er tilfellet, vil det kunne forklare hvorfor pedagog 3 velger å arbeide på den måten hun gjør.

5.2 Forming med toddlere er en sansebasert prosess

Et felles funn i analysen var at alle tre pedagoger var innforstått med at formingsaktiviteter med toddlere er en sansebasert prosess. Pedagog 1 og 2 forklarte at de gjennomfører mye spontan formingslek i naturen og at de engasjerer og undrer seg sammen med barna. Pedagog 1 forteller at en del av formingsaktivitetene med de yngste barna starter som «spontan formingslek ute på tur». Hun sier at det er viktig å møte barna i leken, at man må ta en del av deres estetiske prosess. Pedagog 3 nevnte ingen spontane formingsaktiviteter, hun forklarte at de arbeidet med forming to faste dager i uken. Ifølge Røthle (2014) må man bekrefte opplevelsen barna deler med oss, man må unngå å avbryte barnas utforsknings og sanseprosess med å ha for strenge rammer (Røthle, 2014, s. 245- 246). I et slikt perspektiv blir det tydelig av Pedagog 3 arbeider med for strenge rammer, en nærliggende forklaring på dette kan være at hun ikke har kunnskap om estetiske opplevelser. Sæbø (2017) sier at er personalets ansvar å legge til rette for estetiske opplevelser og at man må være oppmerksomme på hvordan barn uttrykker seg, altså deres verbale og kroppslige uttrykk. forklarer Sæbø (2017) at personalet som har kunnskap om dette kan se muligheter i barnas ytringer som igjen kan føre til at barna tilegner seg mange uttrykksformer (Sæbø, 2017, s.174). Manglende kunnskap om dette kan føre til at formingsaktiviteter i barnehagen blir planlagte.

Det er likevel viktig å huske på at planlagte formingsaktiviteter ikke nødvendigvis er dårlige. I analysen kom det frem at Pedagog 2 for det meste arbeider med forming i planlagte formingsaktivitet. Det viktigste argumentet her er at man da kan legge til rette for best mulig materialbruk. Waterhouse (2013) peker på at materialet er grunnlaget for en skapende prosess (Waterhouse, 2013, s. 108). Malcom Ross sin modell for skapende arbeid involver materialets

betydning, men handler også om at leken er grunnlaget for det skapende, hvor barna igjennom lek får impulser (Waterhouse, 2013, s. 108). En mulig kritikk av planlagte formingsaktiviteter med utvalgt materialer og en gitt impuls kan være at barna ikke starter prosessen selv. På den andre siden kan den impulsen barna får i planlagte læringssituasjoner kan føre til spontan formingslek.

5.3 Barnehagens utforming

På spørsmålet om at barnehagen er utformet slik at pedagogen kan legge til rette for formingsaktivitet hvor barna kan arbeide kreativt, kom det frem av analysen at alle barnehagene de arbeidet i ikke har et verksted som eigner seg for de yngste barna. Pedagog 2 og 3 sa at barnehagen hadde et verksted, men omgivelsene var ikke tilpasset de yngste barna, «det er for mange forstyrrelser her». Selv om det kan være gode grunner for å hevde at det er for mange forstyrrelser i verkstedene for de yngste barna, kan man stille seg spørrende ovenfor hvilke forstyrrelser pedagogene sikter til. Mener de at forstyrrelsene er så omfattende at de planlagte formingsaktivitetene blir avbrutt, og er det egentlig en dårlig ting? At barna bygger videre på egne impulser de får av miljøet rundt dem? Det er likevel viktig og tekte på at forstyrrelsene ikke blir så store at formingsaktivitetene ikke blir gjennomført. I Reggio Emilia pedagogikken blir de fysiske omgivelsene omtalt som «den tredje pedagog». Dette forklares med at de geometriske, arkitektoniske rommene man møtes i, påvirker hvordan man samhandler og lære på (Fredriksen, 2013, s.26). i lys av dette kan en mulig forklaring på forstyrrelsene pedagogene nevner være at de omgivelsene barna møter i verkstedene ikke fører til nødvendig samhandling og læring.

5.4 Materialer: tilgang, økonomi og naturmaterialer

Funnene av analysen viste store likheter når det gjelder materialer, hvordan økonomien påvirker dette og hvilke løsninger de velger å bruke.

Waterhouse (2013) peker på at det er hensiktsmessig at barna får oppleve en mengde varierte materialopplevelser i barnehagen. Funnene fra analysen viste at Pedagogene i liten grad har tilgang på varierte kjøpematerialer, men at de selv velger å benytte seg av naturmaterialer. Ut ifra det Watherhosue sier om at barna bør på å oppleve varierte materialer i barnehagen kan man argumentere for kvaliteten ved kun å benytte seg av naturmaterialer. Fredriksen (2017) skriver at skapende arbeid med naturmaterialer er med på å forhindre forbrukerinstillingen og å få barna til å reflektere over prosessen med å skape noe (Fredriksen, 2019, s. 155). Det viktigste argumentet for bruk av naturmaterialer er at økonomien i barnehagen påvirket deres

planlegging av formingsaktivitetene. Dessuten ser man at gjennom barnas skapende arbeid og lek med naturmaterialer utvikler de respekt og omsorg for naturen (Fredriksen, 2019, s. 24). Et annet moment er at de legger grunnlaget for en begynnende forståelse for arbeidet med bærekraftighet, dette argumentet styrkes av det Waterhouse (2013) skriver om at bærekraftighet i formingsfaget handler om valg av materialer, for eksempel ved å arbeide med naturmaterialer får barna en forståelse av samspillet i naturen og mellom mennesket og naturen (Waterhouse, 2013, s.88 - 89).

5. 5 Bærekraftig utvikling:

Det siste funnet fra analysen jeg skal ta for meg er hvordan de pedagogiske lederne la til rette for å arbeide med begrepet bærekraftig utvikling. De tre pedagogene arbeider svært ulikt med bærekraftig utvikling i barnehagene. Det kan være interessant å se på funnet av forskjellene blant pedagog 1 og 3. Pedagog 1 fokuserer på å bruke naturmaterialer og inkludere barna i prosessen med å lete etter gode materialer slik MacEachren (2004) viser til (Fredriksen, 2019, s.162-163). Pedagog 3 sier at hun ikke har så stort fokus på å arbeide med bærekraftig utvikling, men prøver å bruke materialer igjen. Hun sier at forholdet rundt barnehagen legger ikke til rette for det med tanke på budsjett og tid. I motsetning til pedagog 1 ser det ut til at pedagog 3 velger å innsnevre sitt arbeid med bærekraftighet på resirkulering av materialer, der pedagog 1 er opptatt av å bygge opp barnas bærekraftige bevissthet.

Det er likevel essensielt å se på rammene pedagog 3 har for å arbeide bærekraftig, etter som at hun sier at forholdene rundt barnehagen ikke legger til rette for å arbeide bærekraftig. En nærliggende forklaring kan være at hun har en begrenset ramme rundt hva det å arbeide bærekraftig med de yngste barna er? Fredriksen (2019) viser til at man som barnehagelærer må legge til rette for økokreativitet, ved å ta bevisste valg i en skapende prosess som reflekterer genuin omsorg for mer-enn- mennesker. Det er derfor essensielt at man tenker på hvilke konsekvenser valg av materialer kan få ovenfor barna (Fredriksen, 2019, s.162-163). Dette viser at det er svært lite som skal til for å endre tanket prosess slik at man kan se nye løsninger.

6.0 Avslutning/Konkludering

I dette siste kapitlet av min bacheloroppgave vil jeg oppsummere min arbeidsprosess. Målet med oppgaven var å besvare min valgte problemstilling: «Hvordan legger pedagogisk leder til rette for gjennomføring av formingsaktiviteter for de yngste barna i privat og kommunal barnehage». For å innhente relevant data brukte jeg kvalitativt intervju som forsknings

metode. I intervjuprosessen tok jeg kontakt med tre pedagogiske ledere som arbeidet på småbarnsavdeling. Ut ifra problemstillingen min var det relevant for meg å intervju pedagogiske ledere som arbeidet både i privat og kommunal barnehage. I forkant av intervjuene satt jeg sammen et spørreskjema med åpne spørsmål slik at intervju deltakeren kunne reflektere sine egne tanker.

Spørsmålene ble utformet slik at de underbygger problemstillingen min, i tillegg ønsket jeg å undersøke hvordan pedagogene gjennomfører arbeid med bærekraftigutvikling i barnehagen og jeg utformet derfor et forskningsspørsmål. Forskningsspørsmålet skal være med på å skape en rød tråd i teksten, og skal være med på å besvare problemstillingen. Forskningsspørsmålet mitt lyder slik: «Hvordan pedagogisk leder legger til rette for bruk av bærekraftige materialer i formingsaktivitetene».

Funnene fra analysen av empirien viste meg at de tre pedagogiske lederne arbeidet med problemstillingen min på ulike måter. Funnene viste at de alle tre hadde grunnleggende kunnskap om hvordan man bør tilrettelegge for formingsaktiviteter med de yngste barna, men det kom tidlig frem at gjennomføringen er erfaringsbasert. Hvordan de møtte de nysgjerrige barna i deres skapende prosess var også varierende, der pedagog 1 fokuserte på å legge til rette for spontane formingsaktiviteter var pedagog 2 og 3 mer nøye på planlagte formingsaktivitet. Hvordan de la til rette for arbeid med bærekraftig utvikling i barnehagen var også varierende. Pedagog 1 brukte naturen i større grad enn de to andre pedagogene, årsaken til dette kan være fordi hun arbeidet i en naturbarnehage. Det kom frem i analysen at hun så de estetiske sidene ved naturen på en annen måte en pedagog 3, som sa at forholdene rundt barnehagen ikke la til rette for å arbeide med en bærekraftig utvikling i barnehagen. Drøftingsdelen av oppgaven reflekterte jeg og stilte spørsmål ved de ulike funnene i analysen.

Gjennom bachelor prosessen har jeg fått prøvd meg som forsker og jeg har lært mye interessant om hvordan pedagogene arbeidet med forming. Det var svært interessant å lære at de arbeidet så ulikt, med tanke på at de alle sammen har bakgrunn i samme utdanning og skal i utgangspunktet ha en faglig kompetanse det kreves for å legge til rette for et hensiktsmessig arbeid med forming. I lys av dette vil jeg konkludere med at jeg har lært hvor essensielt det er at pedagogene har faglig kompetanse for å arbeide med forming med de yngste barna, slik at det blir en meningsfull estetisk prosess.

Litteraturliste:

- Bakke, K. (2014). Å vente på vanndråper. M. Röhle (Red.), *Småbarnspedagogikk: Fenomenologiske og estetiske tilnærminger* (2. utg., s.238-252). Cappelen Damm Akademisk.
- Christoffersen, L. & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Abstrakt forlag.
- Dalland, O. (2021). *Metode og oppgaveskriving* (7.utg.). Gyldendal
- Fredriksen, B., C. (2013). *Begripe med kroppen: barns erfaringer som grunnlag for all læring*. Universitetsforlaget.
- Fredriksen, B, C. (2019). *Før sanden renner ut: Barnehagelærerens innsats for økologisk bærekraft*. Universitetsforlaget.
- Fønnebø, B. (2014). *Kunstneriske bevegelser i barnehagen: de yngstes formgiving, bildeskaping og verksteder*. Cappelen Damm Akademiske
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Udir. <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>
- Torsteinson, H. (2017). Prosjektbasert arbeid—om barnas medvirkning og kunstfaglig aktivitet i barnehagen. A B. Sæbø (Red.), *Kunst, kultur og kreativitet: Kunstfaglig arbeid i barnehagen* (2.utg., s. 163-183). Fagbokforlaget.
- Waterhouse, A-H, L. (2013). *I materialenes verden: perspektiver og praksiser i barnehagens virksomhet*. Fagbokforlaget.

Vedlegg 1: Informasjon og samtykkeerklæring

Vil du bli intervjuet vedrørende en bachelor-oppgave om : kunst, kultur og kreativitet: forming.

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å finne svar på min problemstilling, ved å intervju pedagogiske ledere på liten avdeling i privat og kommunal barnehage.

- Formål:

Jeg ønsker å forske på hvordan pedagogiske ledere legger til rette for formingsaktiviteter i barnehagen. Jeg har valgt å skrive min bacheloroppgave om forming og hvordan den pedagogiske lederen legger til rette for å arbeide med fagområdet i barnehagen ut ifra ulike

forutsetninger. Formingsaktiviteter i barnehagen er veldig varierte, og man arbeider forskjellig med toddlere enn med de store barna.

Intervjuet vil bestå av 3 hovedspørsmål med 3- 4 underspørsmål hver, og vil vare i maks 20 minutter. Informasjonen som innhentes under intervjuet vil analyseres og skape grunnlaget for videre arbeid mot en bacheloroppgave. Prosjektdeltaker vil motta en intervjuguide med forskningsspørsmålene i forkant av intervjuet/ved oppstart av intervjuet.

- **Problemstilling:**

«Hvordan legger pedagogisk leder til rette for gjennomføring av formingsaktiviteter for de yngste barna i privat og kommunal barnehage».

Jeg er interessert i å forske på dette og lære mer om hvordan barnehagen har lagt til rette for at barna kan leke seg med kreativitet og hvordan pedagogene tar i bruk fagligkompetanse om forming i barnehagehverdagen. I tillegg har jeg erfart forskjellene i privat og kommunal barnehage og ønsker derfor å trekke frem dette i min bacheloroppgave.

- **Forskningsspørsmål:**

«Hvordan pedagogisk leder legger til rette for bruk av bærekraftige materialer i formingsaktivitetene».

I tillegg er det noen korte introduserende spørsmål som omfatter hvor lenge du har jobbet som barnehagelærer osv.

- **Hvorfor får du spørsmål om å delta?**

Du får spørsmål om å delta pga. din stilling som pedagogisk leder på litenavdeling.

- **Hva innebærer det for deg å delta?**

Metoden jeg bruker for å skrive min bacheloroppgave er kvalitativt intervju med et ferdigstilt spørreskjema. Jeg har valgt tre forskningsspørsmål som skal underbygge problemstillingen og deretter noen krote underspørsmål som binder alle spørsmålene sammen. Det er ikke lov med opptaktsbånd, men jeg skal ta notater underveis i intervjuet.

Hvis du velger å delta i prosjektet innebærer det at du er med på ett intervju. Intervjuet vil vare i maks 30 time. Intervjuet vil ta for seg spørsmål om hva dine tanker som barnehagelærer. Jeg vil ta notater fra intervjuet vårt.

- **Det er frivillig å delta:**

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert.

Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

- **Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger:**

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Det vil kun være prosjektansvarlig som har tilgang til dine privatopplysninger. Informasjonen du gir i intervjuet vil bli anonymisert og delt med veileder, prosjektgruppe og i selve bacheloroppgaven.
- Navn og kontaktopplysningene dine vil bli lagret på prosjektansvarlig sin datamaskin, og vil bli slettet etter oppgaven er levert inn.

Intervjudeltakerne vil ikke kunne gjenkjennes i publikasjonen.

- **Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?**

Prosjektet skal etter planen avsluttes **04.01.2023**. Ved prosjektslutt vil personopplysninger slettes.

- **Dine rettigheter:**

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

- **Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?**

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

- **Hvor kan jeg finne ut mer?**

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Universitetet i Stavanger ved student x
- email: 259696@uis.no

Med vennlig hilsen

x

.....

Vedlegg 2: spørreskjema

Kvalitativt forskningsintervju – spørreskjema:

Problemstilling: «Hvordan legger pedagogisk leder til rette for gjennomføring av formingsaktiviteter for de yngste barna i privat og kommunal barnehage».

Forskningsspørsmål: jeg har valgt å bruke et forskningsspørsmål for å underbygge problemstillingen.

«Hvordan pedagogisk leder legger til rette for bruk av bærekraftige materialer i formingsaktivitetene».

Introduksjonsspørsmål:

- Hvor lenge har du arbeidet som pedagogiskleder?
 - Hvor lenge har du arbeidet på din nåværende avdeling?
 - Hva er ditt forhold til fagområdet: kunst, kultur og kreativitet?
 - Hva er ditt forhold til forming?
 - Hvordan arbeider du med forming, og hvordan tilpasser du formingsarbeid med de yngste barna?
1. Hvordan påvirker barnehagens økonomi pedagogens planlegging av formingsaktiviteter i barnehagen?
 - Hvordan er barnehagen utformet, er det lagt til rette for verksteder hvor barna kan arbeide kreativt?
 - I hvilken grad har barnehagen tilgang på materiale, og hvordan legger du til rette for en variert materialpraksis?
 - I hvilken grad er materialer tilgjengelig for barna?
 - Hva er dine tanker om barnehagens tilgang på formingsressurser og materialer?
 2. Hvordan arbeider du med forming i barnehagehverdagen: didaktiske opplegg eller spontane lek og læringsituasjoner?
 - Hvordan legger du til rette for temaarbeid i didaktiske og spontane læringsituasjoner?
 - Hvordan legger du til rette for nye og varierte formingsaktiviteter i overgangsperioder i barnehagehverdagen?

- Ut ifra din fagligkompetanse, hvordan arbeider du med forming for å fremme barns kreative og lekene interesse i spontane versus planlagte situasjoner?
3. Hvordan legger du til rette for arbeid med bærekraftighet i formingsaktiviteter?
- I hvilken grad arbeider du kreativt med bærekraftigutvikling i barnehagehverdagen?
 - Hvordan bruker du bærekraftige materialer i formingsarbeidet?
 - Bruker dere bærekraftige materialer i temaarbeid eller materialverksteder?